

Direktoratet for byggkvalitet
v/direktør Morten Lie

Vår fil: B17-CL02
Vårt Arkiv: 402
Saksbehandler: Cato Lie

Oslo 14. februar 2017

Høringssvar – høring på ny byggt teknisk forskrift TEK17

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) er paraplyorganisasjon for 83 organisasjoner av funksjonshemmede og kronisk syke, med til sammen mer enn 335 000 medlemmer. FFOs overordnede mål er samfunnsmessig likestilling og deltakelse for funksjonshemmede.

FFO er enig i behovet for et enklere og tydeligere regelverk, og støtter forslag til språklige og strukturelle forbedringer og forenklinger som gir en mer logisk, lesbar og brukervennlig forskrift. Men slik vi leser forslagene er hovedvekten lagt på reduserte byggekostnader og ikke på boligkvalitet. Det er bekymringsfullt.

Vi har hatt en høringsrunde i våre medlemsorganisasjoner, og innspillene deres er innarbeidet i vårt høringssvar. I tillegg har vi hatt et samarbeid med Norges Handikapforbund, Norges Ergoterapiforbund og Norges Pensjonistforbund. Dette er våre innspill til høring om ny byggt teknisk forskrift TEK17.

1. FFOs hovedsynspunkter

Innføringen av TEK10 i Plan- og bygningsloven har vært et viktig bidrag til et tilgjengelig og likeverdig samfunn med plass til alle. Det stilles krav om universell utforming i alle nye bygg rettet mot allmennheten, og selv om resultatet ikke alltid er helt i tråd med regelverket blant annet fordi det gis dispensasjoner, bidrar dette i riktig retning. Det samme gjør forbedrede tilgjengelighetskrav til nye boliger. Denne gode utviklingen må fortsette.

Det er derfor nedslående å registrere at mange av forslagene synes å være motivert ut fra press fra boligbyggebransjen om å kutte kostnader, og at dette reduserer kvalitetskravene for mange grupper beboere. I noen tilfeller gjøres slike kvalitetskutt til tross for at de ikke er kostnadsdrivende – noe som er helt unødvendig og uakseptabelt. Det gjelder for eksempel forslagene til luminanskrav, som vi tar opp senere i brevet.

FFO vil i vårt høringsinnspill i stor grad argumentere for at tilgjengelighetskravene, som er kommet frem gjennom systematisk jobbing med god boligkvalitet over mange år, og som er svært viktige for store grupper boligkjøpere, ikke svekkes i TEK17. I en fremtid der målet er integrering og likestilling av alle borgere, der flere barnefamilier vil bo i byene, og der kjøpesterke eldre vil ha praktiske boliger nær sentrum (og som de kan bo

lenger i før de må flytte til sykehjem eller omsorgsbolig), er det viktig å bygge mest mulig tilgjengelig når man bygger nytt.

Oppsummering av FFOs innspill:

1. FFO går imot at formuleringen «snuareal med diameter på minimum 1,5 m» i TEK 10 erstattes av formuleringen «snuareal for rullestol» i forslaget til TEK 17.
2. FFO går imot å redusere andel tilgjengelige boliger inntil 50 kvadratmeter fra 50 til 40 prosent.
3. FFO går imot for svake luminanskonstrastkrav.
4. FFO går imot forslaget om brattere stigningsgrad (fra 1:20 til 1:15).
5. FFO går imot forslaget om hvileplan for hver 1,0 meter. Vi mener kravet på 0,6 meter må opprettholdes.
6. FFO er bekymret for at sikring ved nivåforskjeller ikke ivaretas godt nok.
7. FFO går imot forslaget om reduksjon av sneareal i studentboliger fra 1,50 meter til 1,30 m.
8. FFO går imot forslaget om at i boenheter med flere balkonger skal kun balkongen med størst areal være trinnfri.
9. FFO går imot endring av betjeningshøyde for vindu, brytere og annet.
10. FFO går imot fjerning av krav om dobbel håndløper.
11. FFO går imot fjerning av krav om innvendig bod og reduserte krav til sportsbod for studentboliger.
12. FFO går imot fjerning av krav om utsyn fra soverom.
13. FFO går imot reduserte krav til luftlydisolasjon.
14. FFO går imot å redusere krav til dørbredde til bad i overnattingsrom som er unntatt universell utformingskrav til 0,76 meter.
15. FFO etterlyser krav til sikker rømning og redning for funksjonshemmede.

2. FFOs vurderinger

Snusirkel (§12.7 m.fler.)

Snuareal for rullestol defineres i høringsforslaget som snusirkel med diameter 1,50 m eller snurektangel på 1,30 m x 1,80 m. Dette er i realiteten «snikinnføring» av en snusirkel på 1,30 m. Bruk av et snurektangel vil ekskludere mange rullestolbrukere fra å kunne bo i eller besøke personer i boliger med en slik utforming. Blant annet er formuleringen sneareal med diameter på minimum 1,5 m foran toalett fjernet i forslaget og erstattet med sneareal for rullestol.

Forslaget får vidtgående konsekvenser som FFO ikke kan akseptere. En snusirkel på 1,50 m er i utgangspunktet knapp og en akseptabel minstestandard basert på grundige vurderinger både i Norge og andre land vi kan sammenlikne oss med. Det er bakgrunnen for at FFO ikke kan støtte forslag om reduksjon av snusirkelen som valgfri løsning.

På verdensbasis er 150 cm snusirkel ansett som et godt kompromiss, som gjør de fleste brukere av vanlige rullestoler i stand til å manøvrere uten problemer i dagligdags situasjoner. Standard Norge opplyser at den internasjonale standarden ISO 21542 angir målene 150 cm x 150 cm eller 150 cm i snudiameter. Dette er mål som har fremkommet etter drøftinger og observasjoner i 80 land.

NAV opplyser at antallet elektriske rullestoler for inne-/utebruk med senterdrift, som behøver en mindre snusirkel, ikke er økende og at det heller ikke forventes å øke i

fremtiden. Det skyldes at disse stolene på grunn av små forhjul er vanskeligere å manøvrere ute, særlig ved forsering av fortauskanter.

Forslaget vil være en stor utfordring for foreldre som er rullestolbrukere og skal ta hånd om barn. Videre vil arbeidsforholdene for eventuelle hjemmehjelpere eller personlige assistenter bli vanskelig når areal reduseres. FFO mener at behovet for institusjonsplasser da trolig vil øke, fordi mange av fremtidens boliger ikke er tilgjengelige nok. Dette er samfunnsøkonomisk svært ufornuftig.

Redusert antall tilgjengelige boliger (§12.2)

Direktoratet ber om en vurdering av forslaget om at kun 40 prosent av boenheter på inntil 50 kvadratmeter skal oppfylle tilgjengelighetskravene istedenfor dagens 50 prosent. En ny rapport fra SSB¹ understreker at få norske boliger er fullt ut tilrettelagt for rullestolbrukere. Under 1 prosent av husholdningene bor i en bolig der alle sentrale rom er tilgjengelige, mens 79 prosent bor i boliger der rullestolbrukere har tilgang til noen av disse rommene.

Vi mener at antallet tilgjengelige boliger i Norge, som nå totalt er på 10 prosent, må økes raskt. En ytterligere reduksjon fra 50 til 40 prosent vil være uheldig og redusere takten på bygging av tilgjengelige boliger ytterligere. Videre er dette brudd med det vi oppfattet som et forlik som ble inngått i forbindelse med revisjon av TEK10 i 2014. Vi aksepterte at kun 50 prosent av boenheter på inntil 50 kvadratmeter skal oppfylle tilgjengelighetskravene mot at snusirkel på 150 cm ble opprettholdt for alle tilgjengelige boliger. Dette bruddet ser vi svært alvorlig på.

Reduserte krav til luminanskontrast (§8.3, 8.4 og 8.9)

FFO vil bemerke at DiBK i forslaget til TEK17 har brukt Norges Blindforbunds anbefalinger i en kontekst organisasjonen ikke kan stå inne for, knyttet til redusert luminanskontrast på skilt, trappeneser og håndløper i trapp og ramper. Dette er på tross av mange purringer fra NBF ikke håndtert på en tilfredsstillende måte. Vår bekymring knytter seg til at det har stått en tekst mange kan la seg påvirke av, siden NBF tilsynelatende har støttet forslagene. Dette kan sammenlignes med at DiBK hadde skrevet at FFO og Norges Handikapforbund støtter forslaget til redusert snusirkel (noe vi absolutt ikke gjør). Vi finner DiBKs handlemåte i denne saken svært kritikkverdig.

Om luminanskontrasten er 0,4 eller 0,8 har ingen økonomisk betydning. For lavt nivå på luminanskontrast i trapp har imidlertid ført til og vi føre til mange alvorlige ulykker. FFO mener krav til luminanskontrast bør være i tråd med Norges Blindforbunds krav:

«Varselfelt/farefelt skal ha luminanskontrast på min 0,8, trappenesemarkering skal ha luminanskontrast mellom merkingen og trinnet på 0,8. Oppmerksomhetsfelt skal ha luminanskontrast på min 0,4 og håndløper på min 0,8 til vegg. Etasjemerking på håndløper skal ha en luminanskontrast mellom tekst og bakgrunn på 0,8 og mellom markering og håndlist på min 0,8».

Stigning og hvileplan (§8.5, 8.6, 8.7)

FFO går imot forslaget om brattere stigning til 1:15 og om at det skal være hvileplan for hver 1,0 meter. En brattere stigning vil skape problemer for eldre med rullator, personer

¹ SSB (2016). Tilgjengelighet til boliger og tilrettelegging på grunn av nedsatt funksjonsevne

som kjører manuell rullestol samt foreldre med barnevogn. Tilgjengeligheten vil reduseres betydelig for disse gruppene. Gjeldende stigningsgrad er basert på grundige vurderinger, og FFO mener at disse kravene ikke bør reduseres. Vi mener videre at kravet om hvileplan for hver 0,6 meter må opprettholdes. En kombinasjon av brattere stigning og lenger avstand til hvileplan vil være svært uheldig for ovennevnte grupper.

Sikring ved nivåforskjeller (§8.3)

FFO er kjent med flere alvorlige ulykker på grunn av manglende sikkerhet av trapper, amfier, sittetrapper og sittegroper. Vi mener at forslagene i TEK 17 på sikring av nivåforskjeller ikke ivaretas på en tilfredsstillende måte. Vi mener at nivåforskjell på mer enn 0,5 m der det er hardt underlag, må sikres med rekkverk, gjerde, tett vegetasjon eller lignende slik at fall forebygges. Nivåforskjell på mer enn 3 m må sikres med rekkverk, gjerde, tett vegetasjon eller lignende slik at fall forebygges, uavhengig av underlag. Der høydeforskjellen er mindre enn 3 m, kan annen forsvarlig sikring benyttes. Taktill merking må utføres slik at det er følbart med føttene. Visuell merking må utføres slik at det oppstår synlig kontrast med luminanskontrast minimum 0,8 mellom bakgrunn og markering. Dette må innarbeides i TEK 17.

Studentboliger (§12.7)

Det foreslås at krav til snusirkel reduseres fra 1,5 m til 1,3 m i studentboliger med tilgjengelighetsstandard. Elektrisk inne/uterullestol vil ikke fungere i en slik bolig. Det vil også være vanskelig for rullestolbrukere å besøke venner i en bolig som ikke oppfyller tilgjengelighetskravene. Det innebærer en alvorlig sosial begrensning. For personer med behov for assistanse vil arealreduksjonen virke svært begrensende særlig på bad og toalett. Dette er svært uheldig. Unge funksjonshemmede² erfarer at det er svært få studentboliger tilgjengelig på markedet som ivaretar studenter med store hjelpebehov og som eksempelvis har behov for takheis. Bruk av takheis krever minimum takhøyde på 2,4 m. Dette må hensyntas i noen studentboliger, slik at denne gruppen også kan finne seg en egnet studentbolig.

Balkong og terrasse mv. (§12.11)

Det foreslås at i boliger med flere balkonger skal kun den med størst areal være tilgjengelig. Dette forslaget er uheldig for foreldre som er rullestolbrukere. De kan bli avskåret fra å bruke deler av egen leilighet siden de ikke kan ivareta barnas sikkerhet og trygghet der. Vi mener derfor at alle balkonger og terrasser må være terskelfrie.

Bod (§12.10)

I dag er kravet at boenheter skal ha innvendig oppbevaringsplass på minimum 3 kvadratmeter og sportbod på 5 kvadratmeter. Forslag i TEK17 går ut på å fjerne krav om innvendig oppbevaringsplass eller bod og redusere krav til sportsbod til 2,5 kvadratmeter for boliger inntil 50 kvadratmeter. Krav om sportbod foreslås fjernet helt for studentboliger. Forslaget er en stor ulempe for alle, fordi alle har behov for noe lagringsplass. Forslaget forringer kvaliteten i små boliger vesentlig og for de som bruker noe hjelpemiddel vil det være en stor utfordring å ikke ha lagringsplass. Dette henger blant annet ikke sammen med Boligprodusentenes krav om at rullestolbrukere som ikke kan benytte senterdrevne rullestoler skal ha en liten innerullestol og en uterullestol. Fjerning av sportbod vil være et stort problem for denne gruppen når lagringsplass mangler helt.

² Paraplyorganisasjon for organisasjoner av unge funksjonshemmede

Betjeningshøyder (§12.18)

FFO går imot endring av betjeningshøyde for vindu, brytere og annet fra 0,8-1,1 m til 0,8-1,2 m. Dette vil være en ulempe både for rullestolbrukere, barn og kortvokste. De med nedsatt arm- og håndfunksjon vil ha problemer med å løfte hånden opp til dette nivået og betjene diverse innretninger. Vi viser også til at NS 11001 Universell utforming av byggverk angir maks 1,10 m som betjeningshøyde.

Dobbel håndløper (§12.14)

FFO går imot fjerning av krav om dobbel håndløper på 0,7 m og 0,9 m til en håndløper på 0,8 m. Innføring vil være en ulempe både for rullestolbrukere, barn, kortvokste og personer med nedsatt arm- og håndfunksjon.

Lys og utsyn (§13.7 og 13.8)

Kravet i TEK 10 om at rom for varig opphold skal ha vindu, foreslås fjernet i TEK 17. I forslaget til TEK 17 står det videre at soverom ikke må ha tilfredsstillende utsyn. Vi mener at fjerning av dagslys krav og utsyn fra soverom er sykdomsfremmende og gir betraktelig dårligere bokvalitet. Det vil også redusere muligheten for å bruke soverom til hjemmekontor, oppholdsrom og annet.

Reduserte krav til lydisolasjon i studentboliger (§13.6)

Vi er glade for at krav som omhandler lyd og vibrasjonsforhold samles i en paragraf og at krav og grenseverdier for luftlydisolasjon mellom boenhet og andre arealer foreslås videreført. Direktoratet ønsker likevel å lempe på krav til luftlydisolering for studentboliger. Vi mener at økt støy kan gi negative helseeffekter og et dårligere studiemiljø blant studentene.

Reduserte krav til dørbredde (§12.13)

Det foreslås at dør internt i boenhet skal ha fri bredde på minimum 0,76 m. Dette vil være utfordrende for alle som benytter ulike hjelpemidler, som rullestol og rullator. Vi mener det er helt nødvendig at en dør med fri bredde på kun 76 cm ikke har dørterkel. Årsaken er at de fleste manuelle rullestoler er opptil 75 cm brede, noen bredere. Med hendene på drivringene, som man trenger for å komme over en terskel, vil det bli umulig å komme gjennom en døråpning med så liten klaring på hver side av selve rullestolen. Med dette forslaget vil mulighetene for rullestolbrukere til å besøke venner som ikke har tilgjengelighetsstandard på sin bolig bli redusert. Dessuten vil smale dører vanskeliggjøre flytteprosesser vesentlig.

Rømning og redning (§11.11)

I forslaget står det at byggverk skal prosjekteres og utføres for rask og sikker rømning og redning. Det står videre at det skal tas hensyn til personer med funksjonsnedsettelse, men dette er ikke nærmere spesifisert. FFO savner beskrivelse av sikker tilrettelegging for rømning og redning av personer med funksjonsnedsettelse. Dette gjelder både trygg varslings av personer med nedsatt hørsel og syn i alle rom og trygg og sikker evakuering av personer med nedsatt bevegelse.

3. Utdypende synspunkter

Valgfriheten i boligmarkedet

Valgfriheten i boligmarkedet for personer med funksjonsnedsettelse er svært begrenset, siden kun ti prosent av den norske boligmassen har en akseptabel

tilgjengelighetsstandard. Tilgjengelighetskravene i teknisk forskrift til Plan og bygningsloven (TEK10) har de senere årene bidratt til at antall tilgjengelige boliger har økt, selv om takten har vært lav. Dessverre registrerer vi at forskriften i lengre tid har vært under sterkt press, til tross for at dokumentasjon viser at kravene påvirker boligprisene i svært liten grad. Regjeringen har de seneste årene redusert tilgjengelighetskravene i teknisk forskrift på flere områder. Dette vil føre til et mindre inkluderende samfunn. I tillegg foreslås det nå ytterligere forenklinger i forslag til TEK 17.

FFOs kommentar:

Flere av forslagene vil slå svært uheldig ut for mange av de gruppene vi representerer.

Brudd på eksisterende lovverk

FN-konvensjonen

Etter FFOs oppfatning bryter forslagene som er fremmet i høringsbrevet, med sentrale rettigheter i FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), som ble vedtatt av FNs generalforsamling 13. desember 2006 og ratifisert av Norge 3. juni 2013. Formålet med konvensjonen er å sikre mennesker med nedsatt funksjonsevne full og likeverdig rett til å realisere sine menneskerettigheter, herunder bolig og boform.

I Artikkel 19 Retten til et selvstendig liv og til å være en del av samfunnet står det blant annet:

...å «sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne har anledning til å velge bosted, og hvor og med hvem de skal bo, på lik linje med andre, og ikke må bo i en bestemt boform».

Diskriminerings – og tilgjengelighetsloven (DTL)

Formålet med loven, som ble innført i 2009, er å styrke det rettslige vernet mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne og hindre diskriminering blant annet på grunn av manglende tilgjengelighet, herunder også bygninger og bolig.

FFOs kommentar:

Vi mener at mange av forslagene i TEK17 bryter med CRPD, DTL og med intensjonen i gjeldende plan- og bygningslov.

Regjeringens handlingsplan for universell utforming 2015-2019

I regjeringens handlingsplan for universell utforming er visjonen et samfunn der alle kan delta. Et viktig virkemiddel for å oppnå dette er god tilgjengelighet og omgivelser som er trygge og praktiske å bruke. Universell utforming er en samfunnskvalitet med særlig betydning for personer med funksjonsnedsettelse. Det er et mål at samfunnet skal ha plass til alle uavhengig av funksjonsnedsettelse. Likeverd er også like muligheter til utdanning, arbeid og sosialt liv. For å oppnå dette trenger vi boliger, bygg (herunder skoler), arbeidsplasser, transportmidler, uteområder og tekniske løsninger som flest mulig kan bruke.

At alle får mulighet til å bidra, er av stor betydning for samfunnet. Den sosiale og økonomiske bærekraften avhenger av at flest mulig får god kompetanse, kommer i arbeid og kan leve aktive og selvstendige liv. Dette gjelder også for eldre og for dem med funksjonsnedsettelse. Undersøkelser viser at universell utforming bidrar til god samfunnsøkonomi, og at statlige initiativ er nødvendig for utviklingen.

FFOs kommentar:

Flere forslag i TEK17 bryter med intensjonene i regjeringens handlingsplan. Forslagene vil ha en diskriminerende virkning.

Myten om at tilgjengelighetskrav i bolig er fordyrende

Det er skapt et bilde av at universell utforming er svært fordyrende og gjør det vanskelig for unge å etablere seg i boligmarkedet. Dette er ikke i overensstemmelse med rapporter og beregninger fra kompetente forskermiljøer, som fastslår at TEK10 sine krav til tilgjengelig boenhet har påvirket boligprisene i svært liten grad. SINTEF Byggforsk³ og NIBR⁴ har dokumentert at prisøkningen som følge av universell utforming er svært beskjeden, mens nytten av flere tilgjengelige boliger er stor.

Både Arkitektbedriftene i Norge, Norske arkitekters landsforbund, Rådgivende Ingeniørers Forening og Bygghanalyse AS⁵ støtter dette og hevder at byggekostnader følger øvrig prisstigning, mens boligprisene øker vesentlig mer og fortjenesten til boligutviklere i mange tilfeller er meget god. Resultatet vil være at boligene blir dyrere pr kvadratmeter. Det lille arealet som kuttes, har lav byggekostnad i forhold til øvrige deler av boligen. Så leilighetene blir mindre, tilgjengeligheten dårligere og kvadratmeterprisen vil øke. Dette gir ikke gevinst for boligkjøpere.

Tilgjengelighetskrav i boliger handler ikke bare om rullestolbrukere. Kravene sikrer god brukbarhet, romslighet og kvalitet for alle brukere av en bolig, og kan spare samfunnet for store utgifter. Mange eldre vil lettere kunne bo hjemme lenger dersom grunnleggende kvaliteter er på plass. For å kunne møte morgendagens omsorgsutfordringer har dessuten regjeringen basert seg på at flere bor lenger hjemme, noe som øker behovet for tilrettelagte boliger⁶. Det er innbyggere med svak økonomi, som minstepensjonister, uføretrygdede, småbarnsfamilier i etableringsfasen og studenter som bor i små leiligheter. Mange av dem har, eller vil få, behov for litt ekstra plass for å kunne manøvrere rullestol, rullator og barnevogn.

FFOs kommentar:

FFO mener det vil være samfunnsøkonomisk uklokt å svekke dagens tilgjengelighetskrav i TEK10 i den nye TEK17, men ser at det er mye å hente på forenklede rutiner og saksbehandling.

Forskning på området

Vi konstaterer med forundring at forskningen foretatt av Norsk forskningslaboratorium for universell utforming ved Høgskolen i Gjøvik etter oppdrag fra DiBK fortsatt legges til grunn for flere av forslagene. Vi mener at denne forskningen ikke har tatt for seg et representativt utvalg rullestoler. Tekniske forskrifter skal sikre at den konkrete utformingen av boliger og uteområder er i tråd med politiske mål. Det er flere av forslagene i TEK17 som ikke vil sikre dette. Av fagstoff nevnt her, er det mest fokus på at boligkvaliteten reduseres dersom snusirkelen blir 1,3 meter og dette ikke er i tråd med internasjonale standarder på området.

³ Forskningsrapport SINTEF og NIBR: Kartlegging av statistikk om universell utforming og tilgjengelighet - september 2011

⁴ Forskningsrapport NIBR: Hva betyr kvalitetskrav for byggekostnader og boligtilbud – november 2012

⁵ Dagens Næringsliv 27. august 2014 og bygg.no 5. september 2014

⁶ Meld. St. 29 (2012-2013) Morgendagens omsorg

Samfunnsøkonomisk analyse av endrede kravnivå i byggteknisk forskrift (Menon 2016)

En samfunnsøkonomisk analyse er en av flere utredninger som DiBK har bestilt som grunnlag for TEK17. En av Menons konklusjoner er at det er usikkert om det er samfunnsøkonomisk lønnsomt å redusere kravet til snusirkel fra 1,5 til 1,3 meter i diameter for småleiligheter. Årsaken er at de ikke har gode nok data for ulempen til rullestolbrukerne. Gitt den store usikkerheten rundt ulempen til rullestolbrukerne ved snusirkel på 1,3 meter i diameter og hvor mange rullestolbrukere som er i dette markedet, har de ikke grunnlag for å anbefale endring i kravene til størrelsen på snusirkelen eller andelen tilgjengelige boliger i dag.

Omtale av Gjøvikrapporten.

Menon viser til at Nersveen (prosjektansvarlig) bekrefter i intervju at snusirkel på 1,3 m i liten grad vil ha negative konsekvenser for brukere av manuelle rullestoler, men det vil være svært vanskelig, om ikke umulig, for brukere av elektriske kombistoler med bak- eller forhjulsdriфт. Menon trekker også fram studien til Steinfeldt med 338 testpersoner, som viste at et snukvadrat på 1,5 x 1,5 m vil være tilstrekkelig for de fleste rullestolbrukere.

De viser videre til at eldre boliger i liten grad er tilpasset rullestolbrukere. Norsk Boligbyggelag anslår at kun ti prosent av boligmassen er mulig å bo i og besøke for denne gruppen. Formålet med kravene om snusirkel på minimum 1,5 meter er å sikre at andelen tilgjengelige boliger øker. Grunnlaget for dette er et politisk ønske om å legge til rette for likestilling og ikke-diskriminering. På verdensbasis er 1,5 meter snusirkel ansett som et godt kompromiss som gjør at de fleste rullestolbrukere kan manøvrere i de fleste situasjoner (kilde Nav Hjelpemidler og tilrettelegging).

FFOs kommentar:

Menon har konsentrert seg om rullestolbrukere. Det store antallet eldre mennesker som ønsker å bo hjemme lengst mulig, eller flytte til en tilgjengelig og praktisk bolig, er ikke utredet. Dette gjelder oss alle før eller siden. Det handler også om å kunne ha et sosialt liv. Samfunnsøkonomisk tror vi det ligger mye på nytte- og gevinstsiden av en boligpolitikk som fremmer gode boliger for alle.

Ipsos

En fersk holdningsrapport om universell utforming fra Ipsos viser at de positive holdningene til universell utforming har økt siden målingen i 2014. Kommuneansatte har gjennomgående en mer positiv holdning til universell utforming enn byggebransjen.

FFOs kommentar:

Dette er en positiv utvikling, og viser at flere ser verdien av å bygge universelt utformet.

Ikke så dyrt likevel - konsekvenser av TEK10 for arealbruk i småboliger (SINTEF Byggforsk 2010)

Før endringene i TEK10 januar 2015 utredet SINTEF kritikken av de nye tilgjengelighetskravene til bolig. I rapporten tilbakeviser SINTEF påstandene om arealøkning og fordyring av boligene på flere hundre tusen kroner. Hovedkonklusjonen er at de nye kravene kan medføre kostnadsøkninger, men de fleste er beskjedne - under 40 000 kroner. Kravene til snusirkel i badrom innebærer verken at badet blir uforholdsmessig dyrt, eller at det blir vesentlig dyrere enn tidligere.

FFOs kommentar:

Å bygge gode tilrettelagte boliger ikke er veldig fordyrende. Selv om antall kvadratmeter reduseres er det billige kvadratmeter som kuttes. Det som koster, er faste investeringer som bad, kjøkken og varme. Her vil investeringene være de samme.

ISO

ISO 21542 angir anbefalte mål for ulike rullestoltyper⁷:

“Manoeuvring space of 1 500 mm diameter shall be provided in all areas where a significant change in direction for wheelchair users and persons with walking aids is required.”

Dette er formulert som et krav, men er en anbefaling fra ISO siden det ligger i et informativt tillegg. Dette tillegget utdyper problemstillinger rundt ulike rullestoltyper og behov for manøvreringsareal⁸.

FFOs kommentar:

Denne standarden taler for opprettholdelse av snusirkel på 150 cm generelt.

Hjelpemiddelutvalgets rapport

Et regjeringsoppnevnt ekspertutvalg på hjelpemiddelområdet kom i februar 2017 med sin rapport⁹. Et samlet utvalg mener at det er svært uheldig hvis regelverket på boligområdet endres. De sier følgende:

«De krav som stilles til utbyggere av nye boliger gjennom plan- og bygningsloven er etter utvalgets vurdering svært viktige for at størst mulig del av boligmassen i fremtiden skal være tilgjengelig for alle, slik at man unngår særskilte og kostbare tilretteleggingstiltak i etterkant. Utvalget er kjent med at forslag til ny byggeteknisk forskrift (TEK 17) er sendt på høring. Det legges i forslaget opp til fjerning, lemping og forenklinger av tekniske krav til nye boliger for å redusere byggekostnadene. Utvalget mener det er svært uheldig dersom dette regelverket endres i en slik retning at det stilles mindre krav til tilgjengelighet og universell utforming for nye boliger enn det som er tilfelle i dag.»

FFOs kommentar:

Dette underbygger FFOs syn om at det vil være samfunnsøkonomisk uklokt å svekke dagens tilgjengelighetskrav i TEK10 i den nye TEK17.

Konklusjon

FFO mener at DiBK, som skal jobbe for boligkvalitet, her har utarbeidet et forslag som går i motsett retning, og vil medføre svekket boligkvalitet. Det er svært uheldig. Endringer i tilgjengelighetskrav må utgå fra fakta, både rundt byggekostnader og faktiske manøvreringsbehov for rullestoler, rullatorer og barnevogner. Det gjør det ikke her. En rekke faginstanser og personer har stilt seg negative til endringene som foreslås. Og det er et faktum at jo mindre plass det dimensjoneres med, jo flere vil ekskluderes fra boligmarkedet.

⁷ Informativt tillegg B.6 i ISO 21542, punkt B.6.

⁸ I ISO-standarden vises det til ETH rapport fra Sveits, se http://www.hindernisfrei-bauen.ch/beitragenzeigen_d.php?titel=Aktuell

⁹ En mer effektiv og fremtidsrettet hjelpemiddelformidling – for økt deltakelse og mestring

Våre søsterorganisasjoner i de nordiske land ser opp til de norske tilgjengelighetskravene og ser behovet for tilsvarende i eget land. FFO vil avslutningsvis understreke at ingen er tjent med en utvikling i det norske boligmarkedet som går i feil retning.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESGORGANISASJON

John Berg-Jensen
Styreleder

Lilly Ann Elvestad
Generalsekretær

Kopi: Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner